

quor homini familiarissimo C. Aviano Flacco; cuius causa omnia tum cupio , tum meherculè etiam debeo. De quo et præsens tecum egi diligenter, cum tu mihi humanissimè respondisti; et scripsi ad te accurate antea. Sed putat interesse sua , me ad te quām sæpiissimè scribe-re. Quare velim mihi ignoscas , si, illius voluntati optemperans, minus videbor meminisse constantiæ tuae. A te idem illud peto , ut de loco, quo deportet frumentum, et de tempore, Aviano commodes: quorum utrumque per eumdem me obtinuit triennium, dum Pompejus isti negotio præfuit. Summa est , in quo mihi gratissimum facere possis, si curaris , ut Avianus quando se à me amari puttat, me à te amari sciat. Erit id mihi pergratum. Vale. *Lib. 15, ep. 75.*

NOTAS.

Obsequor: doy gusto.

CARTA XX.*ARGUMENTO.*

Recomienda á los hijos de C. Aviano.

M. T. C. Allieno proconsuli S. D. Et te scire arbitror , quanti fecerim C. Avianum Flaccum : et ego ex ipso audieram , optimo , et gratissimo homine , quām à te liberaliter esset tractatus. Ejus filios dignissimos illo patre, meosque necessarios, quos ego unicè diligo, commendo tibi sic, ut majore stu-

dio nulos commendare possim. C. Avianus in Sicilia est: Marcus est nobiscum. Ut illius dignitatem præsentis ornes, rem utriusque defendas, te rogo. Hoc mihi gratius in ista provincia facere nihil potes. Idque ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale. *Lib. 15, ep. 79.*

NOTAS.

Dignissimos: dignos hijos de tal padre.

LIBRO II.

De las cartas narratorias y nunciatorias.

CARTA PRIMERA.*ARGUMENTO.*

Dicale á Apio que le será buen amigo , y espone los motivos que tiene , para amarle y estimarle.

M. T. C. proconsul Appio pulchro imperatori S. D.

Pridie nonas junias , cum essem Brundusii, litteras tuas accepi : quibus erat scriptum, te L. Clodio mandasse, quæ illum mecum loqui velles. Eum sanè expectabam, ut ea, quæ á te afferret, quamprimum cognocerem. Meum studium erga te, et officium , temetsi multis jam rebus spero tibi esse cognitum; tamen in iis ma-

ximé declarabo , quibus plurimum significare potuero , tuam mihi existimationem , et dignitatem carissimam esse. Mihi et Q. Fabius Virgilianus , et C. Flaccus Lucii filius , et diligenterissimè M. Octavius Cneii filius , demonstravit me à te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis jam ante judicaram , maximèque illo libro augurali , quem ad me amantissimè scriptum , suavissimum misisti. Mea in te omnia summa necessitudinis officia constabunt. Nam cum te ipsum , ex quo tempore tu me diligere cœpisti , quotidie plaris feci: tum accesserunt etiam conjunctiones necessariorum tuorum. Duos enim , duarum ætatum plurimi facio , Cn. Pompejum , filiae tuæ sacerum , et M. Brutum , generum tuum. Collegii quoque conjunctio , præsertim tam honorificè à te approbata , non mediocre vinculum mihi quidem attulisse videtur ad voluntates nostras copulandas. Sed et , si Clodium convenero , ex illius sermone ad te scribam plura : et ipse operam dabo , ut te quamprimum videam. Quod scribis , tibi manendi causam eam fuisse , ut me convenires , id mihi , ne mentioniar , gratum est. Vale. *Lib. 3, ep. 4.*

NOTAS.

Augurali : Apio dedicó á Ciceron un libro sobre los agüeros.

Duarum : Pompeyo era viejo , y Bruto mozo.

Collegii : Ciceron y Apio eran ambos del colegio de los augures.

CARTA II.

ARGUMENTO.

Habla de cierta proposicion suya de que se habia burlado Trebacio.

M. T. C. Trebacio S. D.

Illuseras heri , inter scyphos , quod dixeram , controversiam esse , possetne hæres ; quod furum antea factum esset , rectè furti agere. Itaque , etsi domum benè potus , seròque redieram: tamen id caput , ubi hœc controversia est notavi , et descriptum tibi misi : ut scires , id , quod tu neminem sensisse dicebas , Sex. Aelium , M. Maulium , M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævolæ , et Testæ assentior. Vale. *Lib. 7, ep. 22.*

NOTAS.

Inter : mientras los brindis.

Scyphus : es el vaso.

Esse : que era disputable.

Antea : antes de heredar.

Caput : capítulo ó pasaje.

Descriptum : copiado.

CARTA III.

ARGUMENTO.

Dice que le faltan palabras para significar el deseo de salir de su gobierno; y que se hacen las diligencias por coger las onzas para los juegos, que como edil habia de dar Célio al pueblo.

M. T. C. imperator Cælio ædili curuli S. D.

Putaresne umquam accidere posse ut mihi verba deessent; neque, solum ista vestra oratoria, sed hæc etiam levia nostratia? Desunt autem propter hanc causam, quod mirificè sum solicitus, quidnam de provinciis decernatur. Mirum me desiderium tenet urbis, incredibile meorum, atque in primis tui: satietas autem provinciæ: vel quia videmur eam famam consequuti, ut non tam accessio querenda, quam fortuna metuenda sit: vel quia totum negotium non est dignum viribus nostris, qui majora in republica onera sustinere et possimus et soleamus: vel quia belli magni timor impendet: quod videmur effugere si ad constitutam diem decademus. De Pantheris per eos, qui venari solent, agitur mandato meo diligenter: sed mira paucitas est: et eas, quæ sunt, valde ajunt queri, quod nihil cuiquam insidiarum in mea provincia, nisi sibi fiat. Itaque constituisse dicuntur in Cariam ex nostra provincia decadere,

libro segundo.

25
re, sed tamen sedulò fit, et in primis à Patisco. Quidquid erit, tibi erit: sed, quid planè esset, neciebamus. Mihi, meherculè, magnæ curæ est ædilitas tua. Ipsa dies me admonebat: scripsi enim hæc ipsis megalensibus. Tu velim ad me de omni reipublice statu quam diligenter perscribas ea enim certissimè putabo quæ ex te cognovero. Vale, Lib. 2, ep. 11.

NOTAS.

Levia: comunes, vulgares.

Dignum: correspondiente á nuestras fuerzas.

Megalensibus ludis: el mismo dia de los juegos megalenses, que daban al pueblo los ediles en honor de la madre de los dioses.

CARTA IV.

ARGUMENTO.

Dicelle que le escriba las novedades, que haya: que no quiere gobiernos sino estarse en Roma: que él está arrepentido de haber hecho lo contrario.

M. T. C. imperator Cælio ædili curuli S. D.

Solicitus equidem eram de rebus urbanis: ita tumultuosæ conciones, ita molestæ. Quintus afferebantur: nam citeriora nondum audiebamus. Sed tamen nihil me magis sollicitabat, quam in his molestiis non me, si quæridenda essent, ridere tecum. Sunt enim mul-

ta, sed ea non audeo scribere. Illud molestè fero nihil me adhuc his de rebus habere tuarum litterarum. Quare etsi, cum tu hæc leges, ego jam annum munus confecero; tamen obviæ mihi velim sint litteræ tuæ, quæ me erudiant de omni republica, ne hospes planè veniam. Hoc melius, quam tu, facere nemo potest. Diogenes tuus, homo modestus, à me cum Philone Pessinunte discessit. Iter habebant ad Dejotarum regem, quamquam omnia nec benigna, nec copiosa cognorant. Urbem, mi Rufe, cole, et in ista luce vive. Omnis peregrinatio, quod ego ab adolescentia judicavi, obscura, et sordida est iis, quorum industria Romæ potest illustris esse. Quod cum probè scirem, utinam in sententia permansisset! cum una, meherculè, ambulatiuncula atque uno sermone nostro, omnes fructus provinciæ non confero. Spero me integratatis laudem consequutum: non erat minor ex contemnenda, quam ex conservata provincia. Spes triumphi? inquis. Satis gloriosè triumpharem, si non essem tamdiu quidem in desiderio rerum mihi carissimarum. Sed, ut spero, propediè te videbo. Tu mihi obviam mitte epistolas te dignas. Vale. Lib 2, ep. 12.

NOTAS.

Ita tumultuose: porque nos han contado que han sido muy alborotadas las juntas, y que ha habido muchos trabajos en las fiestas de Mínerva, que duraban cinco dias y se llamaban *Quinquatrus*, um, f. plur.

Citeriora: noticias mas recientes.

Hospes: en ayunas de noticias.

Cole: ama.

In ista: ahi, donde se luce.

Spes: sup. non satis est, ut in provinciam eatur?

CARTA V.**ARGUMENTO.**

Dicete á Peto, que le va á ver; y que supo que estaba en cama.

M. T. C. Papirio Peto S. D.

Heri veni in Cumanum: cras ad te fortasse. Sed, cum certum sciam, faciam te paulò ante certiorem. Etsi M. Ceparius, cum mihi in silva Gallinaria obviam venisset, quæsissemusque, quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares. Tuli scilicet molestè, ut debui; sed tamen constitui ad te venire, ut et viderem te, et viserem, et cœnarem etiam. Non enim arbitror, coquum etiam te arthriticum habere. Expecta igitur hospitem cum minimè edacem, tum inimicum cœnis sumptuosis. Vale. Lib. 9, ep. 23.

NOTAS.

Cras: sup. veniam.

Ex: de gota.

Arthriticum: gotoso.

CARTA VI.
ARGUMENTO.

Le dice, que le fueron de mucho gusto las gracias, que le habia dado, y muy grata su carta al senado: exhortandole á llevar al cabo la guerra, acabando con M. Antonio.

M. T. C. Plancio imperatori S. D.

Quamquam gratiarum actionem à te non desiderabam, cum te re ipsa, atque animo scirem esse gratissimum; tamen, fatendum est enim, fuit ea mihi perjucunda. Sic enim vidi, quasi ea quæ oculis cernuntur, me à te amari. Dices, quid antea? Semper equidem, sed numquam illustrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ sunt senatui, cum rebus ipsis, quæ erant gravissimæ et maximæ, fortissimi animi summique consilii, tum etiam gravitate sententiarum, atque verborum. Sed, mi Plance, incumbe, ut belli extrema perficias; in hoc erit summa et gratia, et gloria. Cupio omnia reipublicæ causa; sed meherculè in ea conservanda jam defatigatus, non multò plus faveo patriæ, quam tuæ gloriæ: cuius maximam facultatem tibi dili immortales, ut spero, dedere; quam complectere, obsecro. Qui enim Antonium oppresserit, is hoc bellum teterrimum, periculosisimumque confecerit. Vale. *lib. 10, ep. 19.*

NOTAS.

Antea: *sup.* faciebam?

Quidem: *sup.* me amabas.

CARTA VII.

ARGUMENTO.

Diceles á su muger é hija, que deliberen sobre si aguardarán en Roma la llegada de César victorioso, ó se saldrán antes: y qué sobre esto consulten á ciertos amigos.

Tullius Terentiæ, et pater Tulliolæ, duabus animis suis; et Cicero matri optimæ, suavissimæ sorori S. D.

Si vos valetis, nos valemus. Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum. Si ille Romam modestè venturus est, rectè in praesentia domi esse potestis: sin homo amens diripiendam urbem datus est, vereor, ut Dolabella ipse satis vobis prodesse possit. Etiam illud metuo, ne jam intercludamini, ut cum velitis, exire non liceat. Reliquum est, quod ipsæ optimè considerabitis, vestri similes feminæ sintne Romæ. Si enim non sunt, videndum est, ut honestè vos esse possitis. Quomodocumquè nunc se res habet, modò ut hæc nobis loca tenere liceat, bellissimè vel mecum, vel in nostris prædiis esse poteritis. Etiam illud verendum est, ne brevi tempore famæ in urbe sit. His de rebus velim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, consideretis: ad suinam, animo fortis sitis. Labienus rem meliorem fecit. Adjuvat etiam Piso, quod ab arte discedit, et sceleris

condemnat generum sum. Vos, mee carissimæ animæ, quām sēpissimè ad me scribite, et vos quid agatis, et quid istic agatur. Quintus pater, et filius, et Rufus vobis salutem dicunt. Valete. viii kal. quintil. minturnis. *Lib. 14, ep. 14.*

NOTAS.

Ille : *César.*

Intercludamini : *se os corte el paso.*

Vestri : *de vuestra clase.*

Labienus : *este, que habia sido lugar teniente de César en Francia, se pasó en la guerra civil al bando de Pompeyo.*

CARTA VIII.

ARGUMENTO.

Acconséjale que haga la declaracion de la hacienda ante el censor, y le dice que piensa conservar la amistad de Antonio.

Tullius Tironi S. D.

Tu verdò confice professionem, si potes : etsi hæc pecunia ex eo genere est, ut professione non egeat. Veruntamen Balbus ad me scripsit, tanta se epiphora oppressum, ut loqui non possit, Antonius de lege quid egerit. Liceat modò rusticari. Ad Bithynicum scripsi. De Servilio tu videris, qui senectutem non contemnis. Etsi atticus noster quia quondam me commoveri panicis intellexit, idem semper putat, nec videt, quibus præsidiis philosophiae

seplus sim : et herculè, quod timidus ipse est, tumultum excitat. Ego tamen Antonii inveletaram sine ulla offensione amicitiam retinere sanè volo: scribamque ad eum: sed non antequām te videro : nec tamen te avoco à syngrapha: genu tibia proprius. Cras expecto Leptam: et enim ad cuius rutam pulegio mihi tui sermonis utendum est. Vale. *Lib. 16, ep. 25.*

NOTAS.

Professionem : *declaracion de la hacienda ante el censor : la que hacian los ciudadanos romanos de cinco en cinco años.*

Epiphora : *fluxion, destilacion.*

Panicois , lat. panicis : *terrores pánicos.*

Thoruboiei ; lat. tumultum exitat : *pone miedo.*

A syngrapha : *del vale para la cobranza de la deuda.*

Góny enémes : sup. enugon lat. genu tibia proprius : *la rodilla está mas cerca que la canilla, esto es, primero eres tú, que nadie.*

Rutam ; ruda , yerba de mal olor : *metafóricamente, conversacion desabrida.*

Pulegium : poleo , yerba de buen olor: *aquí metafóricamente significa conversacion suave.*